

סיורי שישי: שמואל הנביא תכנון וניהול המרחב הציבורי בשכונה חרדית

רקע

שכונת שמואל הנביא ממוקמת בצפון-מרכז העיר ירושלים וגובלת בשכונת הבוכרים מדרום, תל ארזה ממערב מעלות דפנה ושייח ג'ראח ממזרח. רמת אשכול ושכונת סנהדריה מצפון. צירי תחבורה מרכזיים עוברים בסמוך לשכונה: רח' בר אילן, שד' חיים בר-לב (כביש 1) ורח' שמואל הנביא והיא מאופיינת בטופוגרפיה שטוחה.

שמואל הנביא נוסדה בשנת 1963 כשיכון לעולים חדשים ובנוסף לעולים, אוכלסה על ידי משפחות שביקשו לשפר דיור משכנות ותיקות יותר בעיר. טרם מלחמת ששת הימים הייתה שכונת ספר וסבלה מהתקפות של הלגיון הירדני ושיכונה נבנו מבטון עבה ובגג המבנים נבנו חרכי ירי. לאחר 1967 נבנו סביבה שכונות עם תנאי דיור גבוהים שמשכו אוכלוסיות חזקות: רמת אשכול ומעלות דפנה. שכונות אלה הבליטו את עוניה של השכונה ושמה הפך לשם נרדף לעוני ולפשע. בסוף שנות השבעים השכונה נכללה בפרויקט שיקום שכונות שבמסגרתו בוצעו הרחבת יחידות דיור, בניית מבני ציבור ומגרשי ספורט לצד פרויקטים חברתיים.

החל משנות השמונים נכנסה אוכלוסייה חרדית לשכונה וכיום השכונה מוגדרת כ"חרדית" ובה קהילה ספרדית (מרבית התושבים), ליטאית, חסידית ואחוז נמוך מאד של אוכלוסייה ותיקה שאיננה חרדית.

על פי נתונים העירייה, בשמואל הנביא מתגוררים כ-4,300 תושבים

1 | בין רגישות תרבותית ליצירת עירוניות בשכונה חרדית

נורמות של פנאי ופעילות במרחב הציבורי מקבלות משמעות ייחודית בקהילה חרדית. למגרש הכדורסל המוזנח ברחוב ארץ חפץ, הוקצה תקציב עירוני לשדרוג. כיצד המתכנן האורבני - קהילתי מגשר בין הצרכים, הערכים והקולות השונים בפיתוח המרחב הציבורי?

2 | מעורבות עירונית בטיפול בשטחים פרטיים פתוחים

השכונה מאופיינת בתכנית בינוי נמוכה של כ-25% ומבני המגורים מוקפים בשטחים פרטיים פתוחים הסובלים מהזנחה והופכים לעתים ל"שטח הפקר". לאחרונה, מינהל תפעול בעיריית ירושלים החל לטפל במספר שפ"פים בשותפות עם המינהל הקהילתי המקומי. מצד תושבים עלתה בקשה לסלילת השפ"פים באספלט - בקשה אשר נענתה.

3 | עלייתה ונפילתה של תכנית כוללת להתחדשות עירונית בשכונה

נתונה הגיאוגרפיים, מצבה הפיזי המתדרדר של השכונה, ובקשות תדירות להרחבת דיור, הביאו את צוות המינהל הקהילתי לפנות למשרד הבינוי והשיכון ועיריית ירושלים בבקשה לתכנון תכנית מתאר שכונתית להתחדשות עירונית. הפנייה התקבלה ולתכנית מונה צוות תכנון ב-2015. התכנון לווה בשיתוף ציבור והוכנו חלופות. בסוף 2016, משרד הבינוי והשיכון, המממן את התכנית החליט על גניזתה. כיום מקודמות יוזמות נקודתיות לפינוי בינוי בשכונה.

4 | הקצאת מבנים לצרכי ציבור במציאות של גידול דמוגרפי מואץ

לפי נתונים רשמיים, בשמואל הנביא 40% מהתושבים הינם תינוקות וילדים עד גיל 12 אך צוות המינהל הקהילתי סבור שבעקבות פיצול דירות ישנה תוספת אוכלוסייה של 25% לפחות ובמצב הקיים יש מחסור ב-10 כיתות מעון ו-13 כיתות גן.

הקליניקה האורבנית

היא גוף אקדמי-מעשי הפועל משנת 2014 במחלקה לגיאוגרפיה בפקולטה למדעי החברה באוניברסיטה העברית במטרה ליצור, לתווך ולהטמיע ידע לקידום עירוניות חברתית בישראל. אנשי הקליניקה מתמחים בנושאים של מדיניות דיור והתחדשות עירונית.

הקליניקה מובילה קורסים ומחקר יישומי ומלווה פרויקטים ויוזמות, בדגש על שיתוף פעולה בין המגזר הציבורי, החברה האזרחית והמגזר הפרטי במהלכו השותפים נחשפים לידע ונסיון מקומי ובינלאומי, המסייע לגיבוש כלים והמלצות לקידום ערים הוגנות יותר.

סדרת "סיורי שישי"

נועדה ליצור זירת מפגש במהלכה יוכלו משתתפים מגישות שונות להחשף להיבטים חברתיים בתכנון מקומי בירושלים.

סיורי שישי: שמואל הנביא

תכנון וניהול המרחב הציבורי בשכונה חרדית

19.05.17

מסלול הסיור

התכנסות: חטיבת הראל
פינת רח' ארץ חפץ

- 1 בין רגישות תרבותית ליצירת עירוניות בשכונה חרדית
- 2 מעורבות עירונית בטיפול בשטחים פרטיים פתוחים
- 3 עלייתה ונפילתה של תכנית כוללת להתחדשות עירונית בשכונה
- 4 הקצאת מבנים לצרכי ציבור במציאות של גידול דמוגרפי מואץ

לא מוצאים את מקום המפגש? מעוניינים בפרטים נוספים?
רכזת הסיור: אורי שבטמן
052-6123995

בתום המפגש נקיים פיקניק ודיון משותף

אנחנו ממליצים להביא אמצעי צילום ולתעד סיטואציות ומקומות שתפסו את תשומת לבכם במהלך הסיור.

